

Received:
11 September 2024
Revised:
10 November 2024
Accepted:
01 November 2024
Published:
22 May 2025
P.P: 63-95

ISSN: 2008-3564
E-ISSN: 2645-5258

The role of Jihad of Explanation in cyberspace to prevent crisis

Seyyed Mohammad Saleh Beheshtinejad1| Ruhollah Rezazadeh2

Abstract

The present study aims to investigate the role of Jihad of Explanation in cyberspace for crisis prevention. This article is an applied research conducted with a descriptive-analytical method. The data of this study were collected by surveying 130 faculty members, elites, experts and related managers. The research tool in this study was a researcher-made questionnaire. It was prepared and conducted in the field regarding the role of Jihad of Explanation in cyberspace management for crisis prevention. The results of the test analysis showed that there is a significant difference between Jihad of Explanation in cyberspace and the components of crisis prevention including awareness, protection, media literacy, correct narration of events, insight-building, enemy identification, content production and mobilization of facilities in crisis prevention. It can be said that the acceleration and activity of cyberspace in accelerating affairs and the circulation of data and information have caused the factors driving non-intimate cyberspaces to create challenges for the Islamic Republic system. By taking over the cognitive warfare arena and utilizing methods of deceiving public opinion, blackening, depersonalization, infiltration and replacement, Western lifestyle, and creating an identity crisis, the actors in this space are paving the way for political change. Therefore, the findings indicate that by raising awareness, increasing media literacy, identifying enemies, active and effective presence in cyberspace, by producing content, and disseminating values, it is possible to create some immunity against the threat of cyberspace..

Keywords: Jihad of Explanation, Crisis, Cyberspace, Awareness and Deception of Public Opinion..

1. Researcher and Lecturer, Imam Hussein (AS) University, Tehran, Iran
2. Master of Science in Crisis Management

Cite this Paper: Saleh Beheshtinejad,M.S& Rezazadeh,R (2025). Jihad of Explanation, Crisis, Cyberspace, Awareness and Deception of Public Opinion. *Social crisis management*, 1(17), 63–95.

Publisher: Imam Hussein University

© Authors

This article is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) (CC BY 4.0) .

نقش جهاد تبیین در فضای مجازی برای پیشگیری از بحران

سید محمد صالح بهشتی نژاد^۱ | روح الله رضا زاده^۲

۱

دوره هفدهم

بهار ۱۴۰۴

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۰/۰۷

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۱۲/۱۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۱/۱۹

تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۳/۰۱

صص: ۶۳-۹۵

شابا چاپی: ۲۰۰۸-۳۵۶۴

الکترونیکی: ۲۶۴۵-۵۲۵۸

چکیده

مطالعه حاضر با هدف بررسی نقش جهاد تبیین در فضای مجازی برای پیشگیری از بحران انجام شده است. این مقاله، یک تحقیق کاربردی و با روش توصیفی تحلیلی انجام پذیرفته است. داده‌های این مطالعه با نظر سنجی از ۱۳۰ نفر از اعضای هیئت علمی، نخبگان، کارشناسان و مدیران مرتبط انجام شده است. ابزار پژوهش در این تحقیق پرسشنامه محقق ساخته بوده است. که پیرامون نقش جهاد تبیین در مدیریت فضای مجازی برای پیشگیری از بحران تهیه و به صورت میدانی انجام گرفته است. نتایج تحلیل آزمون‌ها نشان داد که تفاوت معناداری بین جهاد تبیین در فضای مجازی با مولفه های پیشگیری از بحران شامل آگاه سازی، مصون بخشی، سواد رسانه ای، روایت درست وقایع، بصیرت افزایی، دشمن شناسی، تولید محتوا و بسیج امکانات در پیشگیری از وقوع بحران وجود دارد و می توان گفت؛ شتابندگی و کنش یاری فضای مجازی در تسریع امور و گردش داده ها و اطلاعات، باعث شده عوامل گرداننده فضا های مجازی غیر خودی، چالش هایی را برای نظام جمهوری اسلامی ایجاد کنند. بازیگران این فضا با در اختیار گرفتن عرصه جنگ شناختی و بهره گیر از شیوه های فریب افکار عمومی، سیاه نمایی، بی هویت سازی، نفوذ و جایگزینی، سبک زندگی غربی و ایجاد بحران هویت، زمینه تغییر سیاسی را فراهم می کنند. بنابراین یافته ها بیانگر این است که با آگاه سازی، افزایش سواد رسانه ای، دشمن شناسی، حضور فعال و موثر در فضای مجازی، با تولید محتوا و اشاعه ارزشها می توان تا حدی در برابر تهدید فضای مجازی مصونیت ایجاد نمود.

کلیدواژه‌ها: جهاد تبیین، بحران، فضای مجازی، آگاه سازی و فریب افکار عمومی

۱. پژوهشگر و مدرس، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران ایران

۲. دانش آموخته کارشناسی ارشد مدیریت بحران

استناد: بهشتی نژاد، سید محمد صالح و رضا زاده، روح الله (۱۴۰۴). نقش جهاد تبیین در فضای مجازی برای پیشگیری از بحران،

مدیریت بحران های اجتماعی، ۴(۱۷)، ۶۲-۴۱.

DOR: <https://dorl.net/dor/20.1001.1.27173674.1403.5.1.1.3>

ناشر: دانشگاه جامع امام حسین (ع) © نویسندگان

این مقاله تحت لیسانس آفرینندگی مردمی (Creative Commons License- CC BY) در دسترس شما قرار گرفته است.

مقدمه و بیان مسئله

یکی از عرصه های مهم جهاد تبیین، فضای مجازی است. این مساله از آنجا حائز اهمیت است که بخاطر رها بودن فضای مجازی، این عرصه بستری برای تحت تاثیر قرار دادن افکار عمومی و فریب مردم توسط دشمن خارجی و عناصر داخلی آنهاست که مبادرت به انتشار اخبار دروغ، شایعه و لجن پراکنی علیه انقلاب و ارزش های انقلاب می نمایند. بنابراین در موقعیت کنونی، جهاد تبیین در حوزه های مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی فضای مجازی با رعایت اصول و راهبردها، می تواند از اهمیت فراوانی برخوردار باشد.

جهاد تبیین در فضای مجازی به منظور پیشگیری از بحران و راهنمایی مخاطبان، یکی از راهکارهای مهم مصونیت بخشی به جامعه است. جهاد تبیین تکلیفی بسیار مهمی است که چندین بار مقام معظم رهبری روی آن تاکید فرمودند. امروزه با توجه به گسترش امکانات فضای مجازی و تبعات مثبت و منفی آن، باید از ظرفیت های این فضا در جهت روشنگری و جهاد تبیین به منظور مقابله با ترفندهای رسانه ای دشمن در فریب افکار عمومی بهره برد. جهاد تبیین در فضای مجازی یک جریان جهادی و انقلابی اصیل برای ابهام زدایی از شبهات، اخبار جعلی و تحریف در سطح جامعه است. دشمن در فضای مجازی از انواع ترفندها و فناوری ها برای مهندسی ذهن، گمراهی و تحریف واقعیت ها استفاده می کند بنابراین آمادگی در عرصه جنگ نرم در فضای مجازی برای مدیریت آن حائز اهمیت است (نامی و شامی، ۱۳۹۹).

در این راستا، نقش جهاد تبیین به عنوان یکی از راهکارهای مهم در مدیریت فضای مجازی برای پیشگیری از بحران های فرهنگی اجتماعی، سیاسی و اقتصادی است. جهاد تبیین به معنای "جهاد برای روشنگری و هدایت درست افکار" می باشد. این مقوله در فضای مجازی برای پیشگیری از بحران ها، می تواند به عنوان یک راهکار موثر محسوب شود. در این مقاله، به بررسی نقش جهاد تبیین در مدیریت فضای مجازی به منظور پیشگیری از بحران پرداخته شده است. که ضمن مطالعه مبانی نظری بویژه رویکرد امام خامنه ای، الگوی مفهومی تحقیق ترسیم شده، و با بهره گیری از پرسشنامه محقق ساخته و دریافت نظرات خبرگان، کارشناسان و مدیران دست اندر کار به

سوالات پژوهش پاسخ داده شده است. در این مقاله ضمن بررسی تهدیدهای پیش رو در فضای مجازی به روش های پیشگیری و مقابله با بحران های پیش رو در فضای مجازی پرداخته است

تعاریف و ادبیات

بحران

بحران اختلالی عمده است که کل سیستم را از کار بازداشته و سازمان را با اشکالات عمده روبرو می سازد و حیات آن را به مخاطره می اندازد (الوانی، ۱۳۷۵).

مدیریت بحران

مدیریت بحران را قدرت و توان یک شرکت یا سازمان در مواجهه به موقع، تاثیرگذار و کارآمد با شرایط اضطراری و یا خطرات تهدید کننده سلامت کارکنان، دارائیه و یا موقعیت یک شرکت یا سازمان تعریف کرده اند (میتراف، ۱۹۸۷).

تعریف جهاد تبیین

تبیین در لغتنامه دهخدا به معنای هویدا شدن؛ پیدا شدن و آشکار شدن و نیز هویدا کردن، پیدا کردن، بیان کردن و آشکارا ساختن است.

جهاد به معنای مشقت، تلاش، مبالغه در کار، به نهایت چیزی رسیدن و توانایی است (خلیل ابن احمد، بی تا)

جهاد تبیین به معنی بیان و روایت گری درست جهت آگاهی بخشی و افشاء چهره فریبکارانه دشمن برای پیشگیری و مقابله با جنگ شناختی و نرم دشمن. جهاد تبیین به معنی تلاش برای مقابله بادشمن و تحول انقلابی و عملیاتی به سوی کشف و بیان حقایق در برابر ابهام آفرینی و پرده افکنی دشمنان بر روی حقایق از حیث کمیت و هم از حیث کیفیت است (نامی و شامی ۱۳۹۹)

به باور [آیت الله خامنه ای](#) جهاد به معنای تلاش و کوشش در راه پیشبرد هدفی است که با درگیری و مبارزه با دشمن، همراه است وی معتقد است تلاشی که همراه با درگیری با دشمن نباشد؛ «جهاد» نیست (خامنه ای، ۱۳۹۷) معظم له میفرماید: «جهاد فقط شمشیر گرفتن و جنگ کردن در میدان قتال نیست، جهاد شامل جهاد فکری، جهاد عملی، جهاد تبیینی است (بیانات معظم له ۱۳۹۵/۰۲/۲۹). بنابراین جهاد در معنای واقعی کلمه، همان تلاش پیوسته و سالم برای مقابله با

دشمن و خنثی سازی نقشه او می باشد. تبیین به معنای روشنگری و بیان حقیقت و واقعیت است. در حقیقت آنچه در تبیین مدنظر است، زدودن غبار بدفهمی، تحریف و کج فهمی از مفاهیم و معارف انقلاب اسلامی و همچنین فهمیدن تحلیل های نادرست، غلط و مغرضانه از رویدادها و پیشگیری از تحریف و دریافت نادرست است؛ بنابراین، تبیین در جهت روشنگری است، بدون جهت گیری خاصی که بخواهیم مطلبی را توجیه کنیم یا امر نادرستی را درست جلوه دهیم. حضرت آیت الله خامنه ای فرموده اند: شما جوانان باید پیشگام در شکستن این محاصره ی تبلیغاتی باشید. در خود و دیگران نهال امید به آینده را پرورش دهید. ترس و نومیدی را از خود و دیگران برانید. این نخستین و ریشه ای ترین جهاد شما است (بیانات معظم له ۱۳۹۷/۱۱/۲۲)، معظم له دراینباره دستور جهاد نیز داده و چنین میفرمایند که «به مسئله ی تبیین اهمیت بدهید، میتوانید در این زمینه به معنای واقعی کلمه جهاد کنید» (بیانات امام خامنه ای ۱۴۰۰/۰۷/۰۵).

آیت الله خامنه ای رهبر جمهوری اسلامی ایران «جهاد تبیین» را به معنای انجام دادن کار علمی و تحقیقی، حرف زدن و تبیین نمودن برای مقابله با دشمن و از بین بردن وسوسه های او، دانسته است. این اصطلاح، نخستین بار از سوی وی در اردیبهشت سال ۱۳۹۵ ش مورد اشاره قرار گرفت و در آذر سال ۱۴۰۰ ش به تبیین آن پرداخت. هرچند قبل از آن نیز، در مواردی به این موضوع اشاره نموده و معتقد است، با تبیین اندیشه اسلامی، مردم به لحاظ فکری قانع شده و آنان را به حرکت در مسیر اهداف اسلامی، وادار می دارد. وی اصطلاح «جهاد روایت»، «حرکت تبیین»، «ترویج» و «روشنگری» را هم سو با اصطلاح «جهاد تبیین» می داند.

جهاد تبیین به معنی تلاش برای مقابله بادشمن و تحول انقلابی و عملیاتی به سوی کشف و بیان حقایق در برابر ابهام آفرینی و پرده افکنی دشمنان بر روی حقایق از حیث کمیت و هم از حیث کیفیت است. دشمن در فضای مجازی از انواع ترفندها و فناوری ها برای مهندسی ذهن؛ گمراهی و تحریف واقعیت استفاده می کند و لذا آمادگی در عرصه جنگ نرم در فضای مجازی برای مقابله با آن حائز اهمیت است (نامی و شامی، ۱۳۹۹) و درپایان جهاد تبیین به معنی بیان و روایت گری درست جهت آگاهی بخشی و افشاء چهره فریبکارانه دشمن برای پیشگیری و مقابله با جنگ شناختی و نرم دشمن می باشد.

جهاد تبیین ماموریت پیامبر(ص)

بی گمان در دنیایی که مرتبه پست تنزلات انوار صفات الهی است، نمی توان حق خالص را یافت؛ زیرا هر چند که همه هستی، مظاهر تجلیات اسماء الله و انوار الله است (نور، آیه ۳۵)، اما به سبب آنکه کمترین ظهور برای انوار الله در عالم دنیا است، نوعی ظلمت باطل با نور حقیقت، همچون کف روی آب خودنمایی می کند که باید آن را شناخت و کنار زد تا آب و نور حقیقت به تمام و کمال تجلی کند (رعد، آیه ۱۷).

از نظر آموزه های قرآن، در دنیا «حق و باطل» این گونه به هم آمیخته است؛ می توان گفت که باطل به سبب پوچی همانند حباب و کف آب است که روی آب بیشتر و قوی تر از خود آب دیده می شود (رعد، آیه ۱۷).

از نظر قرآن، اگر جهاد تبیین پیامبر (ص) مبتنی بر وحی قرآنی نباشد، مردم در شناخت حقیقت به ویژه در هنگام فتنه و در موارد متشابه گرفتار می شوند و به هلاکت می افتند. قرآن افزون بر پیامبر خدا، اولوا الامر از معصومان را نیز به عنوان تبیین گران الهی معرفی می کند و از آنان به عنوان اهل الذکر و راسخون در علم الهی یاد کرده و از مردم می خواهد تا برای فهم حقیقت و رهایی از متشابهات به ایشان مراجعه کنند (آل عمران، آیه ۷؛ نحل، آیه ۴۳؛ انبیاء، آیه ۷).

کسانی که می خواهند به بصیرتی دست یابند که حق و باطل برای آنان مشهود باشد به طوری که حق و باطل در فتنه ها برای آنان روشن شود و متشابهات جای محکمت را نگیرد و در میدان حق و باطل راه خروجی برای خود بیابند و با تشخیص حق به آن سمت بروند، باید تقوا پیشه کنند. این راهی است که خداوند در آیات قرآن از جمله آیه ۲۸۲ سوره بقره و آیه ۲۹ سوره انفال و مانند آن بیان کرده است.

می توان از طریق تقوا به جایگاهی رسید که خود شخص بتواند از درون کشف و شهود کند و حق و باطل را بشناسد و به سمت حق گرایش یابد. مومنان می بایست به چنین سطح از تقوای الهی برسند که حق و باطل برای آنان چنین روشن شود: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا؛ ای کسانی که ایمان آورده اید اگر تقوای الهی داشته باشید برای شما نیروی تشخیص حق از باطل قرار می دهد (انفال، آیه ۲۹).

البته خدا همان طوری که از پیامبر (ص) و اهل الذکر خواسته تا به جهاد تبیین پردازند، از مردم نیز خواسته تا به ایشان مراجعه کنند و درخواست کنند تا به جهاد تبیین پردازند (نحل، آیه ۴۳؛ انبیاء،

آیه ۷). همچنین خدا از مردمان می‌خواهد تا در هر موردی که اختلاف می‌کنند، به پیامبر(ص) و اولوالامر مراجعه کرده (نساء، آیه ۵۹) و آنان را «فصل الخطاب» قرار دهند؛ یعنی همان طوری که پیامبران دیگر فصل الخطاب بودند و حکم ایشان حکم نهایی بود و کسی نباید در آن شک و تردید روا دارد و مخالفت ورزد(ص، آیه ۲۰)، کلام و حکم پیامبر اسلام(ص) و نفوس آن حضرت از امامان معصوم(ع) نیز چنین است؛ زیرا آنان دارای ولایت الهی هستند (آل عمران، آیه ۶۱؛ مائده، آیات ۳ و ۵۵ و ۶۷). به هر حال، از نظر قرآن، پیامبر(ص) مأمور به ابلاغ حق است تا باطل از میان برود (اسراء، آیه ۸۱؛ سباء، آیه ۴۹). این ابلاغ حق چیزی جز جهاد تبیین نیست تا امکان شناخت حق و باطل برای مردمان فراهم شود(همان)؛ چرا که اصولاً رسالت و مأموریت پیامبران چیزی جز جهاد تبیین حق نیست تا مردم از افتادن در دام باطل رها شوند (بقره، آیه ۲۱۳؛ اسراء، آیه ۸۱؛ انبیاء، آیه ۵۱).

بهره‌مندی شیطان از التقاط حق و باطل

از نظر آموزه‌های قرآن، شیطان با آمیختگی حق و باطل می‌تواند به مقاصد شوم و پلید خویش برسد و انسان را گمراه کند (بقره، آیه ۴۲؛ آل عمران، آیات ۷۱ و ۷۲). دشمنان با پوشاندن لباس حق بر تن باطل، آن را می‌آرایند و به خورد مردمان می‌دهند؛ از همین رو ابلیس با سوگند دروغ به خدا و وعده‌های دروغین، آدم(ع) را فریفت و از بهشت ابتدایی راند و به هبوط در زمین گرفتار کرد (اعراف، آیات ۲۰ تا ۲۷؛ بقره، آیات ۳۴ تا ۳۸).

در عصر حاضر نیز دشمنان دین با همین پوشش زیبای حق چون آزادی و حقوق بشر و اخلاق و انسانیت، به دنبال آن هستند تا باطل خویش را عرضه کنند و مردم را از حق غافل سازند و پوششی که آنان بر تن باطل خویش می‌پوشانند با تعبیر «التباس» بیان شده که خدا به مومنان نسبت به این عملکرد مدعیان دروغین حق و حقیقت هشدار می‌دهد (بقره، آیات ۴۰ تا ۴۲؛ آل عمران، آیات ۷۱ و ۷۲). با آنکه خدا به همگان فرمان می‌دهد تا حق را مبنا قرار دهند و اجازه ندهند تا شرایط دنیوی، مردم را به هلاکت اندازد؛ اما با همه این هشدارها می‌بینیم که بسیاری از مردم بلکه حتی عالمان مدعی توحید در همه شرایع پیشین و کنونی دنبال التباس می‌روند تا این گونه کالای باطل خویش را به نام حق عرضه دارند و مقاصد دنیویشان را بر آورده سازند (بقره، آیات ۴۰ تا ۴۲؛ آل عمران، آیات ۷۱ و ۷۲).

جهاد تبیین، مسئولیت مومنان.

با نگاهی به آیات قرآن معلوم می شود که کتب آسمانی به عنوان «فرقان» عمل می کرده که به معنای جداسازی حق و باطل است (بقره، آیه ۵۳) بنابراین، مومنان می توانند با بهره گیری از کتب آسمانی به ویژه قرآن که بدون تغییر و تحریف است، به جداسازی حق و باطل رو آورند و به جهاد تبیین بر اساس آموزه های محکم آیات الهی بپردازند (آل عمران، آیه ۷). از نظر آموزه های قرآنی بهترین و قطعی ترین راه شناخت حقایق و جداسازی آن از باطل همان کتب آسمانی به ویژه قرآن است که بدون تحریف در اختیار بشر قرار گرفته است (فرقان، آیه ۱).

جهاد تبیین و انقلاب اسلامی

انقلاب اسلامی هم نتیجه تبیین گسترده و عمیق بود که در جامعه شکل گرفت. حضرت امام خمینی رحمه الله علیه حقایق کشور و اسلام را تبیین کرد و واقعیاتی را که در رژیم پهلوی اتفاق می افتاد و آن ها مخفی می کردند، مورد روشنگری قرار داد؛ بنابراین، تبیین مبنای تفکر انقلاب اسلامی و امتداد آن است. حربه دشمن این است که این خدمات نظام به گوش مردم نرسد و یأس و ناامیدی در دل مردم راه پیدا کند تا دشمن بتواند نقشه های بعدی خود را عملی کند و جهاد تبیین یکی از نکات مهم آن این است که ما باید بدانیم چه چیزی را باید تبیین کنیم و به گوش مردم برسانیم و برای این مهم باید دستاوردها و پیشرفت های علمی و صنعتی کشور در عرصه های مختلف را بشناسیم و به گوش مردم برسانیم. با وجود جهاد سیاسی، جهاد اصغر، جهاد اکبر و جهاد فرهنگی یا جهاد کبیر (جهاد تبیین) که به معنای روشنگری و اقناع و با آرامش گفتگو کردن است موظف به جهاد تبیین هستیم.

عرصه های جهاد تبیین و امام خامنه ای

جهاد تبیین همچون پدیده های دیگر باید بر پایه اصول و سیاست هایی متقن و استواری قرار گیرد تا مقصود و هدف این جهاد به بهترین نحو ممکن حاصل گردد. در منظومه فکری مقام معظم رهبری (مدظله العالی) که نشان و نقشه راه مجاهدین این جهاد سترگ می باشد، پیروی از اصول و ارزشهای اخلاقی و رعایت تقوای الهی امری ضروری است. ایشان موفقیت در این عرصه را مستلزم رعایت تقوای الهی دانسته و معتقدند که توجه به این اصل مهم و ارزشمند موجب می گردد

تا هم خوب و درست بفهمیم و هم درست بیان و عمل نماییم. معظم له حرکت گسترده در این میدان جهاد را وظیفه همگان دانسته و تجهیز به فکر، عقلانیت، آگاهی و دانش، از الزامات میدان تبیین و افشاگری و تأسی از پیامبر و ائمه اطهار و مجاهدین راه اسلام را بهترین الگو برای پیمودن درست مسیر تبیین معرفی می نمایند. از نقطه نظر مقام معظم رهبری (مدظله العالی) جهاد تبیین در راستای تکمیل نقشه کلان حرکت انقلاب بوده که تحمل سختیها و کار جهادی لازمه و متضمن موفقیت آن است. در تفکر اسلامی تبیین و روشنگری اساس جهاد در عرصه های مختلف می باشد که مانع از سردرگمی و آشفتگی را خنثی کننده حرکت دشمن « حرکت تبیین » میشود. مقام معظم رهبری (مدظله العالی) دانسته و بیان میدارند چنانچه تبیین خوب انجام بگیرد، غرض ورزان به جایی نخواهند رسید.

۱. **عرصه فرهنگی:** مسئله ی فرهنگ، یکی از مسائل مهمی است که شاکله و اساس، تعالی و پیشرفت جوامع می باشد، به طو ریکه مبتنی بر نظر مقام معظم رهبری (مدظله العالی) است. اگر فرهنگ در کشوری دچار انحطاط شد و یک کشور هویت فرهنگی خودش را از دست داد، حتی پیشرفت هایی که دیگران به آن کشور تزریق کنند، نخواهد توانست آن کشور را از جایگاه شایسته ایی در مجموعه ی بشریت برخوردار کند و منافع آن ملت را حفظ نماید. لذا مقام معظم رهبری (مدظله العالی) بر مسئله فرهنگ تأکید بسیار داشته و توصیه می نمایند با تبیین درست و با توجه به نیازهای روز و با نوآوری و به کارگیری روش های کارآمد به گونه ای که بر جان و دل مخاطبان بنشیند، در عالم فرهنگ گره گشائی نموده؛ و حقیقت و گره های ذهنی باز نمایند.

۲. **عرصه اقتصادی:** یکی از چیزهایی که از لحاظ عملی مهم بوده و دشمن روی آن تمرکز جدی دارد، مسئله ی اقتصاد است. از نظر دشمن، اقتصاد کشور نقطه ی ضعفی است که باتکی هی بر آن می توانند نقشه و مقاصد سوء خود دست یابند. لذا مقام معظم رهبری (مدظله العالی) معتقدند که باید روی مسائل اقتصادی و مالی کار کرد و به وسیله افراد روشنفکر، روشن بین و آگاه به زمان بسیاری از مسائل را برای مردم و جامعه اسلامی تبیین نمود.

۳. **عرصه سیاسی:** سیاستهای شرق و غرب، مشمول مسائلی است که با کشور، جامعه، زندگی و سیاست ما مغایر است؛ لذا مقام معظم رهبری (مدظله العالی) تأکید دارند که لب مسائل سیاست بین

المللی و سیاست ملی با اطلاعات کافی و صحیح برای مردم تبیین و تشریح گردد. ایشان معتقدند امروز مسائل گوناگون سیاسی ما احتیاج به روشنگری های واضح و قانع کننده دارد؛ مسائلی که بایستی به مردم منتقل شوند و در خصوص آنها با مردم صحبت شود. بر اساس دیدگاه ایشان مکتب سیاسی اسلام فکر درست و سخن نوی خود را با تبیین در فضای ذهن بشریت رها میکند و کسانی که آن را به درستی درک نمایند، از آن بهره میبرند. لذا سیاسیون، روحانیون و روشنفکران سیاسی مجاهدان خط اول جبهه جهاد تبیین میباشند که وظیفه سنگینی در خصوص تبیین مسائل سیاسی براساس مبانی اسلام بر عهده دارند.

۴. عرصه دینی: بی شک روشنگری و تبیین دین مهمترین زرهی است که جامعه ی اسلامی را در مقابل حملات دشمن مقاوم می نماید و جامعه را به تعالی میرساند. مقام معظم رهبری (مدظله العالی) معتقدند که روشنفکران دینی باید در خصوص معارف اسلامی و دینی روشنگری نمایند؛ و تمام تلاش خود را در جهت رفع تحریف ها و کج فهمی ها از معارف اسلامی، ارتقاء سطح آگاهی دینی مردم، تبیین دین و معارف دینی و روحیه ایمانی، تقویت و تبیین و تشریح هر چه بیشتر اسلام برای مردم و حاکمیت دین بر زندگی شخصی و عمومی مردم بکار گیرند.

۵. عرصه اجتماعی: از نظر مقام معظم رهبری (مدظله العالی) مسئله تبیین مسائل اساسی در حیات اجتماعی از وظایف مقدس، وظیفه ی انبیاء، وظیفه ی علما، وظیفه ی متفکران و دانایان و مصلحان است که حقایق را به اذهان و دل های مخاطبان میرساند و مخصوص یک دوره نیست. در این عرصه از تبیین می بایست حقایق اجتماعی برای مردم بیان شده و ظلمت و فضای غبارآلود افکار عمومی برطرف و مسیر سوء استفاده دشمن از اذهان عمومی و اجتماعی مسدود گردد.

الزامات جهاد تبیین

۱. سواد رسانه ای: امروز دشمنان برای غلبه بر جمهوری اسلامی از رسانه ها به عنوان یک اهرم استفاده می کنند و با ترفندهای شایعه پراکنی و دروغ و با ایجاد شبکه های ماهواره ای و اینترنتی و مجازی، سعی در گمراه کردن افکار عمومی دارند، برای همین یکی از مهمترین الزامات "جهاد تبیین" در رسانه ها، سواد رسانه ای و ارتقای آن است که رسانه ها باید در این عصر دیجیتال و در جهت مقابله با این شایعات و دروغ پراکنی ها، پشت پرده ها را برای ملت نمایان و روشنگری

کرده و حقایق را در زمان مناسب و درست منعکس کنند. اگرچه آفندی و تهاجمی عمل کردن در عرصه رسانه ارجحیت بیشتری دارد تا دفاعی عمل کردن، اما با توجه به شیطنت‌های رسانه‌ای و اتاق فکر جبهه استکبار برای عملیات فریب افکار عمومی، به موقع عمل کردن در برابر شایعات، امری اجتناب ناپذیر است و رسانه‌ها به همین مراتب باید در جهت ارتقاء سواد رسانه‌ای مردم نیز تلاش کنند. باتوجه به گسترش شبکه‌های اجتماعی در پلتفرم‌های مختلف در عرصه فضای مجازی، علاوه بر سواد رسانه‌ای، نباید از اهمیت سواد مجازی هم غافل ماند. سواد رسانه‌ای در دنیا، پدیده جدیدی است به طوری که مرکز سواد رسانه‌ای آن را چشم انداز جدیدی از سواد برای قرن ۲۱ می‌داند. زیرا رسانه‌های جمعی و فناوری‌های جدید ارتباطی، فرصت‌های جدیدی را برای مشارکت گسترده نسل جوان، در پیشبرد مداوم میراث فرهنگی و سنت‌های مدنی و اجتماعی فراهم آورده‌اند. در عین حال، این رسانه‌ها، روزانه با پیام‌های خود، مخاطبان بسیاری را از طبقه‌های گوناگون فرهنگی، اجتماعی و از گروه‌های سنی متفاوت هدف قرار می‌دهند. پژوهش‌ها نشان می‌دهد به طور میانگین، روزانه نزدیک به ۷۰ درصد از زمان افراد، نوعی استفاده رسانه‌ای را شامل می‌شود که این استفاده می‌تواند هم در جهت مثبت و هم در جهت منفی باشد (پاتر، ۱۳۹۱: ۱۶). در کشورهای پیشرفته دنیا، سواد رسانه‌ای به طور فزاینده‌ای در حال تبدیل شدن به یکی از مؤلفه‌های مهم سیاستگذاری در عرصه‌های رسانه‌ای و ارتباطی است. هابز در نوآوری جدید خود از مفهوم سواد رسانه‌ای در مقاله‌ای با عنوان «بسط مفهوم سواد» بیان می‌کند که سواد رسان‌های بر پایه این پنج مفهوم کلیدی قرار دارد:

- ✓ همه پیام‌های رسانه‌ای، ساختگی هستند.
 - ✓ پیام‌ها بازنمایی‌هایی از واقعیت‌های اجتماعی هستند.
 - ✓ افراد از راه تعامل با پیام‌ها به تبادل نظر با پیام‌ها می‌پردازند.
 - ✓ پیام‌ها اهداف اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و زیبایی شناختی را دنبال می‌کنند.
 - ✓ -هر یک از شک‌لهای ارتباطات مشخصه‌ای منحصر به فرد دارد. (هابز، ۲۰۰۳: ۱۷)
- نوآوری مدل راهبردی سواد رسانه‌ای، بنا به اظهار صاحبان کرسی‌های نواندیشی و فناوری‌های نوین، نه تنها در ایران بلکه در دنیا، علم جدید و شگرفی است که پیچیدگی‌های چند لایه تبلیغات سپهر رسانه‌ای را در ابعاد مختلف بررسی می‌کند.

۲. روایتگری صحیح: مهمترین رویکرد در روایت‌گری صحیح، مقابله هوشمندانه در رسانه هاست به طوری که رسانه ها اجازه ندهند جای "شهید" و "جلاد" عوض شود و این با روایتگری صحیح امکان‌پذیر است.

۳. تاریخ‌پردازی: از دیگر الزامات مهمی است که در فریضه "جهاد تبیین" در رسانه ها حائز اهمیت است. یکی از اقدامات اساسی دشمن در فضای مجازی به خصوص در چهل و سومین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی، بزک کردن چهره طاغوت و توأمان بایکوت خبری حماسه مردم در ۲۲ بهمن ماه بود، دشمن در حالی برای تطهیر رژیم پهلوی تلاش می‌کرد که مردم در ۲۲ بهمن، حماسه بی‌بدیل دیگری را رقم زدند.

۴. روشنگری: رسالت روشنگری، هم‌افق و هم‌راستا بودن محتوای ارائه شده با نقشه کلان محتوایی انقلاب است. هم‌افقی با ولی جامعه خیلی مهم است. از این رو در تبیین و بیان حقیقت باید از نظرات بزرگان و اندیشمندانی همچون امام خمینی؛، مقام معظم رهبری (مدظله العالی)، شهید مطهری؛، شهید بهشتی؛، آیت‌الله مصباح؛ و ... به عنوان ایده‌آل‌های انقلاب استفاده کرد. در جهاد تبیین و رسالت روشنگری، یک سری مهارت ها نیز لازم است. باید مهارت‌های لازم را آموخت، از قانون تبعیت و پیروی کرد و به هنگام عمل نمود.

۵. قانع سازی دلها: یکی از مهمترین مؤلفه های تهاجم نرم و تقابل با آن، قانع سازی مخاطب است. متقاعدسازی یعنی برای ایجاد ارتباط کارسازتر با دیگران، اصول و مهارت هایی را یاد بگیریم به گونه‌ای که صحبت ها و کارهای ما مورد قبول دیگران باشد. در یک کلام، متقاعدسازی، فرآیندی است که طی آن نگرش یا رفتار یک فرد، بدون هیچ اجباری، تحت تأثیر صحبت ها و رفتار ما، قرار می‌گیرد. لذا مقام معظم رهبری با التفات به این مسئله می‌فرمایند: تبیین اساس کار ما است. ما با ذهن ها مواجهیم، با دلها مواجهیم باید دلها قانع بشود. اگر دلها قانع نشد، بدنها به راه نمی‌افتد، جسمها به کار نمی‌افتد باید تبیین کنید حرف هایتان را، نظراتتان را بگویید در مسائل مهم کشور در مسئله‌ی اقتصاد مقاومتی تبیین کنید، در مسئله‌ی پیشرفت علمی - اینها مسائل مهمی کشور است (بیانات در دیدار جمع از دانشجویان ۱۳۹۵/۰۴/۱۲).

۷. **دشمن شناسی:** ضرورت و لزوم جهاد تبیین و پیشدستی کردن در ارائه روایت صحیح از حوادث و فرصت ندادن به دشمن در این عرصه، با توجه به اثری که در حال و آینده جامعه خواهد گذاشت و سواستفاده دشمن در صورت کوتاهی جبهه خودی نسبت به این امر و وارونه جلوه دادن و قلب حقایق همه گوی و وظیفه ی جوانها را برای اقدام به جهاد تبیین روشن می نماید از جمله نکاتی است که مقام معظم رهبری در این زمینه میفرماید: شما روایت کنید حقایق جامعه ی خودتان و کشور خودتان و انقلابتان را. شما اگر روایت نکنید، دشمن روایت میکند (بیانات در دیدار پرستاران و خانواده شهدای سلامت، ۱۴۰۰/۹/۲).

موضوعات ضروری در جهاد تبیین

به اعتقاد امام خامنه‌ای، برخی از موضوعاتی که به تبیین نیاز دارد، عبارت‌اند از :

موضوعات نیازمند تبیین	
مصادیق تبیین	دلیل
دستاوردها و کارآمدی نظام	تبیین دستاوردهای جمهوری اسلامی ایران، در «تحکیم پایه‌های مردمی نظام و حفظ و تداوم آن» نقش دارد. زیرا دشمن بر القای ناکارآمدی آن در افکار عمومی در تلاش بوده و دستاوردهای ایران را پس از انقلاب اسلامی، به مردم کوچک نشان می‌دهد
ظرفیت‌های گوناگون کشور	راه بیرون رفتن از مشکلات اقتصادی، تکیه بر ظرفیت‌های داخلی مانند اقتصاد مقاومتی ، استفاده از ظرفیت نیروی جوان، و اولویت دادن به تولید ملی دانسته شده که نیازمند تبیین و روشنگری است.
تاریخ دوران مشروطه	تاریخ‌نگاری مشروطه به صورت مستند، از مسائلی است که باید تبیین شده و در سطوح مختلف (دانش‌آموزی و دانشگاهی، علمی و پژوهشی) منتشر شود. زیرا حقایق این دوره تاریخی و سرکوب مردم در این دوران توسط حکومت‌های وابسته به غرب، به تبیین نیاز دارد.
خطر نفوذ	مسئله نفوذ در کشور ایران یکی از برنامه‌های جدی دشمن خوانده شده، و با هدف تغییر دادن محاسبات مدیران (شیوه تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی در اداره کشور) و باورهای مردم نسبت به اسلام سیاسی، انقلاب اسلامی ایران ، صورت می‌پذیرد. که این موضوع نیز مانند جنگ و تحریم باید برای همه افراد جامعه تبیین شود.
اندیشه مقاومت	برای این که تصور نشود چون دشمن بمب و موشک یا دستگاه‌های تبلیغاتی و

سبک زندگی اسلامی	رسانه‌ای قوی دارد لازم است عقب‌نشینی کنیم؛ باید نظریه اصیل مقاومت را، از لحاظ نظری و عملی، تبیین و ترویج نمود.
حفظ وحدت	سیاست تفرقه بین مسلمانان، از سوی دشمنان اسلام از هر جنگ نظامی یا حرکت سیاسی و چالش اقتصادی با صرافه‌تر بوده و با هدف شکست دادن جبهه حق و عقب‌نشینی او صورت می‌پذیرد؛ که باید در نقطه مقابل آن حرکت کرده و موضوعات وحدت‌آمیز را ترویج نمود.
حقوق زن	تبیین حقوق بانوان و تفاوت آن با حقوق مرد، لازم است و باید بر اساس معارف اسلامی و طبیعت و فطرت هر دو صورت پذیرد. زیرا در کشورهای غربی به اسم آزادی، زن مورد ظلم قرار گرفته و تحقیر (از بین رفتن حقوق و ارزش‌های او) شده است؛ که تبیین آن ضرورت دارد.
خانواده و فرزندآوری	زن و مادر به عنوان محور اصلی خانواده بوده، که نقش فرزندآوری به هنگام بر عهده او بوده و تبیین آن، از وظایف مهم و اساسی است. زیرا در کشورهای غربی از طریق رسانه‌های تبلیغاتی تلاش شده که نقش زن و مادری را کمرنگ جلوه داده و از خدمات زنانه‌ی او بکاهند.
حجاب	حجاب از ارزش‌های منطبق با طبیعت انسان بوده، که باید تبیین و ترویج بشود. زیرا برهنگی که خلاف طبیعت انسان بوده، در اثر ترویج فیلم‌هایی است که از زندگی غربی‌ها منتشر شده و اثر منفی در زندگی فردی و اجتماعی انسان دارد.
وجدان کاری و انضباط اجتماعی	فعالیت‌های اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی در جمهوری اسلامی ایران به صورت منظم و محکم، تبیین و ترویج لازم دارد. زیرا بوجود آوردن روحیه وجدان کاری و انضباط اجتماعی، نتیجه برنامه‌ریزی صحیح و تبلیغ آن است؛ تا فعالیت‌ها انسجام و استحکام یابند.
ارزش معلم	ترویج و تبیین جایگاه معلم در بین مردم، به جهت نقش داشتن او در تربیت «نیروی انسانی تراز جمهوری اسلامی ایران»، از کارهای اساسی و لازم است.
ایثارگری در دفاع مقدس	از فیلم‌سازان و اهالی هنر، تبیین فعالیت‌های انجام شده در دوران دفاع مقدس خواسته شده است. زیرا مجموعه‌هایی که پشتیبانی جنگ را بر عهده داشتند، از امکانات معنوی و مادی خود برای دفاع از انقلاب اسلامی ایران استفاده می‌کردند.

سیره شهدا	خصوصیات زندگی فردی و اجتماعی شهدای دوران دفاع مقدس «همانگونه واقعیت دارد»، نیازمند تبیین علمی و هنری است. زیرا از شهید برای نسل های آینده، الگو ترسیم و معرفی می شود که نجات دهنده ی کشور ایران در جنگ ایران و عراق، بوده است.
ایام الله	خداوند در بخشی از آیه ۵ سوره ابراهیم ، به رسول خدا(ص) دستور داده است که مردم را به یاد «ایام الله» بپردازد؛ تا به فراموشی سپرده نشوند. چراکه این روزها، تاریخ ساز (اثرگذار بودن در جریانهای سیاسی، اجتماعی و فرهنگی). بوده؛ و روزهایی مانند ۱۹ دی سال ۱۳۵۶ ، ۲۹ بهمن سال ۱۳۵۶ ، ۲۲ بهمن ۱۳۵۷ و تشیع پیکر شهید سلیمانی در دی ماه ۱۳۹۸ ، از ایام الله خوانده شده اند.
جمهوری اسلامی	«جمهوری اسلامی» که به دنبال تحقق «مردم سالاری دینی» (آزادی مردم در انتخاب اما در چارچوب مقررات اسلامی). است؛ باید تبیین شود. زیرا این کلمه علاوه بر ارزش های معنوی و الهی، اراده مردمی را نیز به همراه داشته؛ و چیزی را به مردم تحمیل نمی کند.
آرمانهای انقلاب اسلامی ایران	موضوعاتی مانند «حیات طیبه» (زندگی گوارا در دنیا و آخرت) «عدالت اجتماعی» (تقسیم عادلانه و عاقلانه ی امکانات کشور ایران) و «استقلال و آزادی» (وابسته نبودن به دشمنان و بیگانگان) از اهداف و آرمانهای انقلاب اسلامی ایران هستند، که به تبیین نیاز دارند. زیرا هدف از تبیین آنها، رها شدن از سلطه ی استکبار جهانی (دولت آمریکا) دانسته شده که در صورت تبیین نشدن، سردرگمی و آشفتگی بوجود می آورد.
ارزش کار و کارگر	روشن نمودن ارزش کار و کارگر به همه ی افراد جامعه اسلامی از وظایف مدیران است. زیرا علاوه بر اینکه در اسلام ارزشمند است، نیازهای طبیعی انسان (مانند تولید خوردنی ها، پوشیدنی ها و ...) را تأمین می کند.
حاکمیت دین	تبیین و روشنگری نظریه حاکمیت اسلام بر همه امور زندگی انسان، از وظایف همه روشنفکران در حوزه های مختلف و حوزه علمیّه دانسته شده است. زیرا تلاش دشمن پس از تشکیل جمهوری اسلامی ایران، بر این بوده که «اسلام را در عمل فردی و عقیده قلبی» منحصر نموده و اثبات کند که به مسائل اجتماعی و زندگی عمومی، کاری ندارد.

ابزارهای جهاد تبیین

۱. «قرآن» بهترین ابزار برای جهاد تبیین است و ما باید مسلح به کتب قرآنی و انقلابی باشیم

۲. افسران خط مقدم جبهه جهاد تبیین

همه علمای دین افسران این جبهه هستند به طور مثال، مراجع تقلید باید جایگاه خود را تقویت کنند چراکه بیانات آنها در جامعه تاثیرگذار است. ائمه جمعه نقش به سزایی در تاثیرگذاری مردم دارند، اساتید دانشگاه افسران جبهه انقلاب هستند، معلمان در فضای مدارس هم اینگونه اند. فعالان رسانه ای هم اکنون افسران جهاد تبیین در خط مقدم جبهه رسانه دشمن هستند و وظایفشان به مراتب بیشتر و حیاتی تر از گذشته شده است.

۳. شبکه ملی اطلاعات

شبکه ملی اطلاعات یکی از کلان پروژه های ملی است، که اولین بار در سال ۱۳۸۴ تحت عنوان اینترنت ملی و به منظور کاهش وابستگی به شبکه جهانی اینترنت و بهره گیری از فرصت های فضای مجازی جهت نشر و اشاعه فرهنگ والای اسلامی مطرح شد. در طراحی این شبکه، ویژگی ها و قابلیت های خاص بومی مانند استقلال از شبکه جهانی توام با دسترسی مدیریت شده به آن، نظارت، مدیریت و کنترل در همه سطوح شبکه، سازگاری با فناوری های نسل جدید و... مورد توجه سیاستگذاران و متولیان راه اندازی قرار گرفت (عبیری و همکاران، ۱۳۹۹).

هفت گام جهاد تبیین در فضای مجازی

برای ورود به حوزه «جهاد تبیین» هفت گام اصلی باید پشت سر گذاشته شود که کلیه فعالان رسانه ای و مجازی باید به اهتمام ویژه داشته باشند:

۱. **نخست «شناخت میدان»** جهاد تبیین است. در نبردهای سخت و جنگ زمینی، تا هنگامی که میدان و نقاط قوت و ضعف آن شناسایی نشود، امکان موفقیت در عملیات وجود ندارد. پس یکی از لوازم این جهاد تبیین شناخت میدان نبرد رسانه ای و اقتضائات مربوط به آن است. دامنه این شناخت از مشخصات فنی آن میدان آغاز شده و به محتوا و تعداد کاربران در حال استفاده از آن می رسد.

۲. **دومین گام به «مخاطب شناسی»** جهاد تبیین مربوط می شود. اساساً در هر فعالیت رسانه ای اگر مخاطب شناسی صحیحی صورت نگیرد کار محکوم به شکست است چراکه هر طیف

مخاطب ذائقه ای خاص جهت مصرف محصولات رسانه ای و پذیرش پیامهای نهفته در دل تولیدات رسانه ای دارد. در واقع اگر فعالان مجازی و رسانه های داخلی بدانند که برای چه مخاطبی می بایست تولید محصول و فکر کنند مسیر بسیار هموارتر خواهد شد.

۳. سومین گام «زمان شناسی و ماهیت شناسی رویداد» است. فعالان مجازی و رسانه های ما می بایست در هر رخداد زمان و ماهیت رخداد مد نظر را به خوبی شناسایی کرده و به موقع ورود کنند. می توان گفت تاکنون هر جا دشمن توانسته اثرگذاری زیاد داشته باشد در واقع از ورود دیر هنگام رسانه ای ما سوء استفاده کرده است.

۴. چهارمین گام «تحلیل گفتمان و مواضع دشمن» است که بعضاً در قالب پیام های رسانه ای ساماندهی می شود. تجربه نشان داده رسانه های غربی در هنگام طرحریزی و انجام عملیات روی مسائل مشخص کاملاً به صورت فرآیندی کار می کنند. بنابراین میتوان با رجوع به عملیتهای روانی و اقتضایی آنان در وقایع قبلی، دال مرکزی و مدلول های پیامونی آن را شناسایی کرد و برای آن برنامه ریزی و در نهایت عملیات میدانی داشت.

۵. پنجمین گام «مرحله تولید محتوا» و آن چیزی است که رهبری نیز در کلام خود به آن اشاره داشتند یعنی انتشار فکر صحیح. برای ورود به این مرحله، باید یک نظام گفتمانی کامل و جامع را تدارک دید، نظامی که در آن محتوا از قدرت فزاینده استدلال برخوردار باشد.

۶. ششمین گام «قالب های ارائه محتوا» است. یکی از مزیت های بارز رسانه های غربی به ویژه در فضای مجازی آن است که محتواهای خود را در قالبهای فرمی جذاب به مخاطبان ارائه میدهند. از نظر نشانه شناسی هنگامی که مخاطب با قالب جذاب مواجه میشود، بخش زیادی از مرحله اقناع از طریق هویت بصری آن انجام صورت می پذیرد. پس ضروری است فعالان فضای مجازی و رسانه های داخلی به این مسئله نیز اهتمام ویژه ای داشته باشند.

۷. هفتمین گام «شکل دهی چتر رسانه ای» باز می گردد. در این مرحله برای انجام عملیات جهاد تبیین میبایست یک چتر از فعالیت های رسانه ای شکل گیرد که این نیز جز با شناخت میدان که در مرحله اول به آن اشاره شد به دست نمی آید. از طرف دیگر، در گام دوم انقلاب به مقوله هایی چون علم و پژوهش، معنویت و اخلاق، اقتصاد دیجیتال، عدالت و مبارزه

با فساد از طریق دولت الکترونیک، استقلال و آزادی و سبک زندگی اشاره شده که باید با استفاده از فناوری های موجود در بستر فضای مجازی به آنها توجه ویژه نمود و نخبگان و دولت از طریق فضای مجازی با همیاری و همکاری همدیگر نسبت به تحقق این اهداف و افزایش سواد رسانه ای در این زمینه ها اقدام نمایند. چراکه رهبر انقلاب در فرمایشات قبلی خود هم فضای مجازی را یک تهدید و دو فرصت برشمرده و بر استفاده هوشمندانه از آن در خدمت تمدن نوین اسلامی تاکد ید نموده است (محمودی، ۱۴۰۰: ۹). لذا تبیین در مسائل مذکور و مورد اشاره از سوی رهبر انقلاب در گام دوم انقلاب نیز حائز اهمیت است.

راهبردهای رهبری برای مدیریت فضای مجازی

راهبردهای امام خامنه ای برای مدیریت فضای مجازی که به جهاد تبیین کمک خواهند کرد میتوان به موارد زیر اشاره کرد

۱. **مدیریت فضای مجازی به نفع ارزشهای ملت:** آیت الله خامنه ای در سخنرانی نوروزی از رها کردن فضای مجازی گلایه و بر مدیریت آن تأکید کردند. در پی این بیانات برخی از مهمترین توصیه ها و تذکرات رهبرانقلاب درباره مسائل حکمرانی و مدیریت فضای مجازی بازخوانی می شود.

۲. **قوی شدن در فضای مجازی:** قوی شدن کشور جزو هدف های ما است... ابعاد قوت ابعاد وسیعی است... امروز قوت در فضای مجازی حیاتی است؛ امروز فضای مجازی حاکم بر زندگی انسانها است در همه ی دنیا؛ و قوت در این [زمینه] حیاتی است.

۳. **آرایش جنگی:** امروز دشمنان از لحاظ فضای مجازی، دارند برنامه ریزی می کنند برای اینکه از این طریق به کشور ضربه بزنند... از لحاظ فضای مجازی آرایش جنگی گرفته؛ در مقابل این دشمنی که آرایش جنگی در مقابل ملت ایران گرفته، ملت ایران بایستی آرایش مناسب بگیرد، باید خودش را آماده کند در همه ی بخشهای مختلف.

۴. **تصمیم گیری فعال مرکز ملی فضای مجازی:** شورای عالی فضای مجازی وظیفه دارد مرکز ملی فضای مجازی کشور را ایجاد نماید تا اشراف کامل و به روز نسبت به فضای مجازی در سطح داخلی و جهانی و تصمیم گیری نسبت به نحوه مواجهه فعال و خردمندانه کشور با این

موضوع از حیث سخت افزاری، نرم افزاری و محتوایی در چارچوب مصوبات شورای عالی و نظارت بر اجرای دقیق تصمیمات در همه سطوح تحقق یابد.

۵. خط قرمز در فضای مجازی: قویترین کشورها، در این زمینه ها در [فضای مجازی] خط قرمز دارند؛ راه نمی دهند؛ خیلی از بخشه ای فضای مجازی اعزام شده ای از سوی آمریکا و دستگاه های پشت سر و پشت صحنه ای این قضیه را راه نمی دهند؛ کنترل می کنند. ما هم باید کنترل کنیم؛ این کنترل کردن معنایش این نیست که ما ملت را از فضای مجازی محروم کنیم (سایت دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله خامنه)

۶. افزایش سرعت اینترنت در جایی که به ضرر کشور نیست :

سرعت اینترنت را افزایش هم بدهید در چیزهایی که به ضرر کشور شما، جوان شما و افکار عمومی شما نیست.

۷. تحقق شبکه ملی اطلاعات: شبکه ملی اطلاعات اجزائی دارد، این اجزا باید در زمانبندی های مشخص تحقق پیدا کند؛ آدم می بیند که تحقق پیدا نمی کند، از زمانبندی ها عقبند؛ یا سیاست های اصولی ای در زمینه ی پهنای باند وجود دارد که مکرر ابلاغ شده، خب این سیاست ها باید رعایت بشود و این ها مورد درخواست و تأکید مؤکد اینجانب است.

۸. رها نکردن فضای مجازی: متأسفانه در فضای مجازی کشور ما هم که آن رعایت های لازم با وجود این همه تأکیدی که من کردم صورت نمی گیرد و در یک جهاتی واقعاً ول است. همه ی کشورهای دنیا روی فضای مجازی خودشان دارند اعمال مدیریت می کنند، [در حالی که] ما افتخار میکنیم به اینکه ما فضای مجازی را ول کرده ایم. این افتخار ندارد. فضای مجازی را بایستی مدیریت کرد.

۹. نباید مردم را بی پناه رها کنیم: فضای مجازی بدون اختیار ما، از بیرون از اختیار ما دارد مدیریت می شود. فضای مجازی یک چیزی نیست که آدم بتواند مثل یک آب روانی هر جور که می خواهد از آن استفاده بکند؛ دیگران دارند این آب را به یک سمتی که خودشان می خواهند هدایت می کنند؛ آنها دارند این فضا را... هدایت و مدیریت می کنند. ما نمی توانیم بی کار بنشینیم در مقابل او؛ ما نمیتوانیم مردمان را که با فضای مجازی ارتباط دارند، بی پناه رها کنیم.

۱۰. **مراقبت از زیان های آموزش مجازی:** یک نکته زیان هایی است که احتمالاً در آموزش مجازی وجود دارد... بایست مراقبت کنید تا این موجب این نشود که جوان ها وارد فضای بی بند و بار و رهای اینترنت بشوند و سرشان گرم بشود به یک چیزهای دیگری که هم از لحاظ اخلاقی، هم از لحاظ اعتقادی خطرهای بزرگی برای این ها دارد.

۱۱. **در اختیار دشمن نگذاشتن فضای مجازی:** « فضای مجازی بلاشک برای مردم وسیله آزادی است و خیلی هم خوب است. اما نباید این وسیله را در اختیار دشمن گذاشت که بتواند علیه کشور و ملت توطئه کند. دشمنان دارند از آن فضا استفاده می کنند.»

۱۲. **تقویت دستگاه تولید محتوا:** ما در زمینی تولید محتوا نمیتوانیم اطمینان کنیم به تصادفات و آنچه پیش می آید... باید بنشینید روی این مسأله - تولید محتوا- طراحی کنید، فکر کن د. ما البته جوان های خوشفکر متدین داریم، افراد به دردیخوری برای تولید محتواهای اجتماعی داریم، حوزه های علمیه را داریم که دستشان در این زمینه واقعاً باز است. بعضی از دانشگاهی ها را داریم. البته بانک های اطلاعاتی را هم داریم. از این ها باید استفاده کنید. دستگاه تولید محتوا را تقویت کنید؛ ما به این مسأله احتیاج داریم.

۱۳. **کوتاه و میان مدت بودن مدیریت فضای مجازی:** « مسئله مدیریت فضای مجازی جزو مسائل مهم ما است. این مسئله، مسئله بلندمدت هم نیست بلکه مسئله کوتاه مدت و میان مدت و جزو مسائل نزدیک ما است که باید به آن توجه شود. امثال این ها مسائل کلیدی ای وجود دارد. توجه کنید دچار حاشیه ها نشوید، دچار مسائل فرعی و بی اولویت نشوید.» (سایت دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله خامنه ای).

وظایف کاربران در ارتباط با جهاد تبیین

۱. گفتگوی چهره به چهره
۲. تشکیل حلقه های معرفتی و ائتلاف سازی
۳. تولید محتوا در فضای مجازی
۴. سرعت تولید محتوا در فضای مجازی و باز نشر آن
۵. باز نشر محتواهای مفیدی که دیگران تولید کرده اند؛

۶. پاسخ به شبهه ها در فضای مجازی و حقیقی؛ همه شبهه ها پاسخ دارند. با مطالعه و یا جست و جو در فضای مجازی می توان به جواب ها دست یافت؛ زیرا اکنون دشمن با هزاران دستگاه رسانه ای و خبری دست به جنگ روانی زده است تا با وارونه جلوه دادن واقعیت ها، رابطه مؤمنانه مؤمنین را قطع کند. از این رو باید با تبیین و روشنگری، حقیقت ها را برای همگام بیان کرد.

۷. تبلیغ جهاد تبیین تشویق و تبلیغ برای مشارکت کاربران در فریضه مهم جهاد تبیین از مسائل مهمی است که باید در اولویت کار قرار گیرد.

پیشینه تحقیق

۱ محمد باقر نصیری (۱۴۰۱) در مقاله ای تحت عنوان ضرورت جهاد تبیین در فضای مجازی با هدف مطالعه بررسی ضرورت جهاد تبیین در فضای مجازی به روش کتابخانه ای انجام گرفته است. نتایج به دست آمده نشان داده است، جهاد سیاسی، علمی، فرهنگی و اقتصادی در شبکه های اجتماعی فضای مجازی ضرورت ویژه ای دارد؛ لذا تمامی کاربران عضو فضای مجازی- به ویژه جوان مسلمان- باید در این فضا به صورت فعال و جهاد گونه و به دور از انفعال، فعالیت نمایند و ضمن حفظ خود از تهدیدهایی که فضای مجازی در بردارد از فرصت های آن نهایت استفاده را برده و نقشه های دشمنان را نقش بر آب کند و به چهار عنصر زمان شناسی، اولویت شناسی، مسئله شناسی و جبهه شناسی توجه داشته باشند..

۲. عزیزی و پیرانی (۱۴۰۱) در مقاله تحت عنوان کاربست نرم افزاری فضای مجازی در جهاد تبیین، فراگیری فضای مجازی در میان آحاد مختلف جامعه، آسیب ها و تخطی های مختلفی را در پی داشته است. بخشی از این آسیب ها از اهداف مورد نظر نظام استکباری در راه-اندازی جنگ نرم و بسط آن در فضای مجازی است که توانسته با نفوذتر، پراثرتر، شتابنده نقش ایفا کند. این مقاله با هدف تأویل مختصات فضای مجازی برای دارا بودن ظرفیت کنشگری در اهداف انقلاب اسلامی با رویکرد اندیشه مقام معظم رهبری بوده که دو مقوله فضای مجازی و جهاد تبیین می توانند مکمل یکدیگر به عنوان سلاح در جنگ نرم عمل نماید. یافته ها حاکی است که پرداختن به جهاد تبیین می تواند برای پیشگیری و از میان برداشتن زمینه های فردی و اجتماعی آلودگی و آسیب های موجود از جوانب مختلف در فضای مجازی در راستای تحقق حکمرانی مجازی باشد و

می توان از وجه نرم افزاری این فضا به عنوان یکی از ابزارهای گوناگون به روز در این راستا بهره برداری کرد.

۳ عطا قنبری (۱۴۰۰) در مقاله ای پس از بررسی های به عمل آمده که اولا تهاجم ترکیبی شدیدی علیه تاریخ انقلاب اسلامی ایران آغاز شده است و ثانيا در عرصه «جهاد تبیین» و مقابله با جریان تطهیر حکومت پهلوی می بایست سه گام اساسی حول محورهای تبیین ماهیت تطهیرکنندگان حکومت پهلوی، انتشار واقعیات دوران پهلوی و بیان دستاوردهای انقلاب اسلامی صورت گیرد.

۴ محمدزاده بنی طرفی (۱۴۰۱) در مقاله تحت عنوان جهاد تبیین و نقش حلقه های میانی در تحقق بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی با ارائه بیانیه گام دوم، هدف پیش روی انقلاب اسلامی را مشخص نموده و جوانان را مخاطب قرار داده است. از این رو، مسئولیت اصلی این جهاد در مسیر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی بر عهده حلقه های میانی است که در ارتباط با بدنه جامعه از یک سو و مسئولین نظام اسلامی از سوی دیگر هستند. لذا ضرورت دارد که نقش حلقه های میانی در جهاد تبیین با هدف تحقق بیانیه گام دوم مشخص گردد، در حقیقت مهمترین بار جهاد تبیین و مهمترین مسئولیت این کار بر دوش جامعه انقلابی و بسیجی است.

مدل مفهومی پژوهش

در این الگوی مفهومی مفوله های مختلفی نقش موثر دارند. آگاهی بخشی آگاهی بخشی، یکی از کارکردهای رسانه ها است که متفاوت از اطلاع رسانی است در آگاهی بخشی، اطلاعات باید با واقعیت ها و شناخت و آگاهی مخاطبان منطبق باشد. از این رو، اطلاع رسانی، ممکن است در جهت پایین بردن سطح آگاهی مردم و رشد و بالندگی فکری و آگاهی آنان باشد. بدین ترتیب، منظور از آگاهی بخشی، آن نوع از اطلاع رسانی است که به شناخت و معرفت و آگاهی مخاطبان از وقایع و حقایق می انجامد. در این نوشتار، نقش رسانه ها در آگاهی بخشی را در دو حوزه سیاسی و اجتماعی، بررسی و ارتباط آن را با مهم ترین مقوله های سیاسی و اجتماعی، تشریح می کنیم.

۱/۱. آگاهی بخشی رسانه ها در بحران های سیاسی

کمتر کشوری ممکن است دچار بحران‌های سیاسی نشود. نظام‌های سیاسی به دلیل روی کار آمدن نسل نو و نیازها و تقاضاهای متنوع آنها در هر زمان، امکان روبه‌رو شدن با بحران را دارند، ولی مسئله مهم، چگونگی برخورد و رویارویی با این بحران‌ها با کمترین تنش و درگیری است. بنابراین، حکومت در صورت افزایش سطح آگاهی و توان افراد جامعه در برخورد با بحران‌ها و نیز آگاهی‌بخشی درباره عوامل پدید آمدن بحران‌های سیاسی می‌تواند از پی آمدهای بحران‌ها بکاهد رسانه‌ها یکی از ابزارهایی هستند که می‌توانند با آگاهی‌بخشی مردم از پی آمدهای آن بکاهند.

۲. مصون سازی

مصون سازی، یعنی ایمن سازی، مقاوم سازی و خوداتکایی افراد، به گونه ای که در مقابله با هر تهاجم نرمی، عکس العمل نشان دهند (حاتمی و همکاران، ۱۳۹۲). مصون سازی را با دو رویکرد الف) افزایش و تقویت، توانایی ها و قوت‌های موجود در مخاطبان، ب) کاهش آسیب ها و ضعف های موجود در مخاطبان می توان طراحی کرد (حاتمی و همکاران، ۱۳۹۲). مقام معظم رهبری اهمیت مصون سازی را این گونه بیان می دارند: وسائل مصون سازی را فراهم کنید. جوانان را مصون کنید، ذهن را مصون کنید، دل را مصون کنید که اگر علی رغم شما روزی دشمن توانست نفوذ کند، شما قبلاً مصونیت ایجاد کرده باشید. ذهن را مصون کنید، دل را مصون کنید که اگر علی رغم شما روزی دشمن توانست نفوذ کند، شما قبلاً مصونیت ایجاد کرده باشید ایشان در ادامه شیوه مصون سازی را این گونه بیان می کنند که: راهش استقامت، استقامت ایمانی است (۱۳۷۸/۰۲/۲۸). فناوری اطلاعات و ارتباطات به مثابه فناوری فضا ساز شناخته می شود (عاملی، ۱۳۹۶، ۹۵) و فضای مجازی، فضایی است همانند یک جامعه انسانی، تمام مناسبات زیست اجتماعی انسان را واجد است.

چارچوب نظری

در نظریه امام خامنه ای در مورد جهاد تبیین ایشان معتقدند: تبیین تاریخ بخش جدایی ناپذیر و اساسی جهاد تبیین است؛ به ویژه در رابطه با تاریخ پیش و پس از انقلاب. دشمنان انقلاب و نظام اسلامی در یک جنگ رسانه ای و تبلیغاتی بی سابقه و با ابزارهای مختلف رسانه ای، هنری، سینمایی و... به دنبال زیر سوال بردن دستاوردهای انقلاب، برجسته سازی نقاط قوت دوران پیش از انقلاب و ایجاد سرخوردگی عمومی از انقلاب هستند. به همین جهت است که روزانه شاهد تولید محتوای

رسانه‌ای و هجمه رسانه‌ای گسترده‌ای در قالب کلیپ، عکس نوشته، کتاب، مقاله و... از سوی رسانه‌ها و موسسات معاند نظام و انقلاب هستیم که تلاش دارند با یک مقایسه جهت دار، تحریف شده و غیرواقعی از شرایط و وضعیت قبل و بعد از انقلاب، واقعیات تاریخی وقوع انقلاب اسلامی و دستاوردهای ۴۵ ساله آن را تحریف و تضعیف کنند. لذا ضروری است در نظریه تبیین، توجه ویژه‌ای به تاریخ انقلاب، روایت واقعی آن و جلوگیری از تحریف واقعیات داشت. دشمن با هدف قرار دادن گذشته انقلاب و تطهیر آنچه مردم ایران علیه آن انقلاب کردند، در پی تضعیف بنیان‌های فکری و ایدئولوژیک انقلاب هستند. به همین جهت و در راستای حفظ جلوگیری از تضعیف بنیان‌های عقیدتی و فکری انقلاب اسلامی، لازم است تبیین تاریخی مورد نظر قرار گیرد و جدی گرفته شود. در شرایط حساس و پیچیده کنونی که دشمن تهاجم گسترده‌ای را در ابعاد مختلف اقتصادی، فرهنگی، رسانه‌ای و تبلیغاتی علیه مردم ایران و انقلاب اسلامی راه‌اندازی کرده است، همان‌طور که رهبر انقلاب فرمان داده‌اند و فرموده‌اند، ورود به جهاد تبیین هم قطعی است و هم فوری، لذا اگر در جنگ شناختی فعلی، دشمن بتواند بر افکار و اراده عمومی ایرانیان غلبه کند، هم گذشته تحریف خواهد شد و هم چشم‌انداز آینده تیره خواهد بود. به نظر امام خامنه‌ای جهاد تبیین بیش از هر چیزی معطوف به آینده است. یکی از مهم‌ترین اهداف دشمن در جنگ شناختی علیه انقلاب اسلامی، کشتن امید به آینده در نزد افکار عمومی است. در واقع، دشمن با تحریف تاریخ و گذشته انقلاب و تهاجم چندبعدی در وضعیت کنونی، به دنبال ناامید کردن مردم از آینده انقلاب است. دشمن قصد دارد از این طریق انگیزه و اراده عمومی برای همراهی مردم با انقلاب را از بین ببرد. انقلابی که پشتوانه اصلی آن مردم هستند. لذا، در جهاد تبیین بر همگی واجب است تا آینده‌ای روشن براساس واقعیات و عقلانیت به مردم نشان دهند.

بر همین اساس، رهبر معظم انقلاب فرموده‌اند که در چنین صحنه‌ای و با شناخت دقیق مختصات نقشه دشمنان است که جوانان باید وارد میدان «جهاد تبیین» شوند: «کار باید این باشد که به مردم امید بدهید و اطمینان بدهید. اگر مردم ناامید شدند، اعتماد خودشان را از دست دادند، متزلزل شدند، شکست قطعی است... این امید را باید زنده نگه داشت. عامل اصلی پیروزی، در صحنه بودن مردم است؛ عامل در صحنه بودن مردم، امید و اطمینان آنهاست.»

لذا همان‌طور که در کلام و بیان امام خامنه‌ای مشاهده می‌کنیم، مساله امید به آینده و جلوگیری از یأس و ناامیدی عمومی در جهاد تبیین اهمیت زیادی دارد. امام خامنه‌ای در نظریه جهاد تبیین، بر موضوعات روشنگری، اقناع سازی، حضور آگاهانه و تفکر انتقادی، دشمن شناسی، تکرار مطلب، استمرار تبیین، سواد رسانه‌ای، بصیرت افزایی به عنوان مولفه‌های و ارکان اساسی جهاد تبیین می‌دانند. بر پایه بیانات رهبر معظم انقلاب در جهاد تبیین حقایق می‌توان دو رویکرد را از هم تفکیک کرد رویکرد ایجابی و کنشی و رویکرد واکنشی و پدافندی که با بهره‌گیری از قدرت نرم تقویت می‌شوند.

۱. رویکرد ایجابی و کنشی

رویکرد ایجابی و کنشی سعی در بسط و ترویج و نشر حقایق انقلاب و نظام اسلامی دارد و می‌کوشد با بهره‌گیری از ابزارهای رسانه‌ای به تعبیر رهبر انقلاب با عقلانیت و منطق و سخن متین و عقلانیت کامل، همراه با زینت عاطفه و عواطف انسانی، و به کارگیری اخلاق، حقایق انقلاب و نظام و میهن اسلامی را منتشر کند.

۲. رویکرد پدافندی و واکنشی

رویکرد پدافندی و واکنشی می‌کوشد به خنثی سازی حرکت دشمنان انقلاب اسلامی برای تحریف یا کتمان یا انحراف حقایق و کم ارزش کردن آن‌ها نزد افکار عمومی بپردازد. به تعبیر رهبر معظم انقلاب در قبال این حرکت گمراه‌کننده‌ای که از صد طرف به سمت ملت ایران سرازیر است و تأثیرگذاری بر افکار عمومی که یکی از هدف‌های بزرگ دشمنان ایران و اسلام و انقلاب اسلامی است و دچار ابهام نگه داشتن افکار و رها کردن اذهان مردم و به خصوص جوان‌ها، «حرکت تبیین» خنثی‌کننده‌ی این توطئه‌ی دشمن و این حرکت دشمن است (مجددی، ۱۴۰۰).

۳. عناصر اقتدار نرم ایران اسلامی

قدرت نرم، قدرت جذب، کنترل و هدایت دیگران مبتنی بر رضایت است. در قدرت نرم جذابیت، رضایت، تشویق و ترغیب عامل شکل‌دهی به علایق، تمایلات و ترجیحات دیگران است. مهم‌ترین مولفه‌های قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران متکی بر باورهای اعتقادی، انگیزه و مشروعیت سیاسی، ولایت فقیه، سرمایه اجتماعی، فرهنگ و ادبیات فارسی، عشق به اهل بیت بویژه امام

حسین (ع) دفاع مقدس ، مراکز عبادی و زیارتی و...". (امیری ، ابوالفضل ، درآمدی بر قدرت نرم ، ۱۳۹۶).

۱. مولفه های پیشگیری از بحران

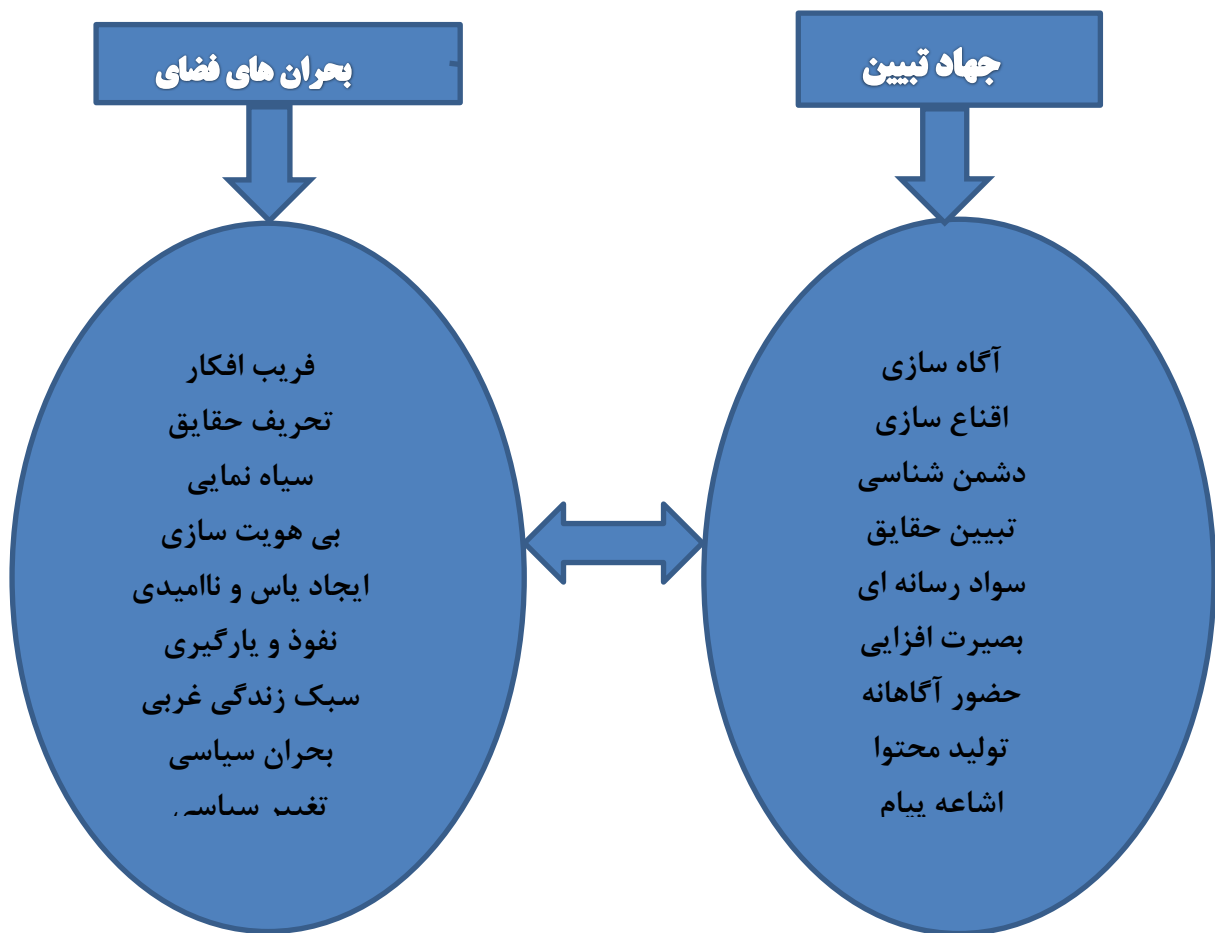
ابعاد	شاخص	مولف
تفکرات	آگاهی بخشی	تفکرات
	مصون سازی	
	تصمیم سازی	
	برنامه ریزی	
	هدایت ، کنترل و نظارت	
	سازمان دهی و بسیج امکانات	
	نمایش قدرت	
	ایجاد تعامل با محیط های حساس	

۲. مولفه های جهاد تبیین

ابعاد	شاخص	مولف
جهاد تبیین	روشنگری	بیانات مقام معظم رهبری
	اقتناع سازی	
	حضور آگاهانه	
	دشمن شناسی	
	پدیده تکرار مطلب	
	استمرار تبیین	
	سواد رسانه ای	
	بصیرت افزایی	

در مجموع با توجه به رویکرد امام خامنه ای نسبت به مساله مهم جهاد تبیین و مولفه های بحران آفرین و مولفه های اثر بخش در انجام تکلیف جهاد تبیین مدل مفهومی زیر ترسیم شده است

مدل مفهومی پژوهش

یافته های تحقیق

تجزیه و تحلیل یافته های تحقیق گامی اساسی در جهت توصیف اطلاعات و آزمون فرضیه هایی است که پژوهشگر برای پاسخگویی به سوالات مطرح کرده است.. در واقع این فصل حاصل داده های استخراج شده از پرسش نامه ها می باشد که پس از کد گذاری و استخراج به نرم افزار **spss** منتقل شده تا مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرند. ابتدا به توصیف داده های استخراج شده از پرسش نامه ها پرداخته است. پاسخ های جمع آوری شده به صورت جداول توصیفی و نمودارها تنظیم شده اند. این جداول و نمودارها حاوی اطلاعاتی نظیر فراوانی و درصد پاسخگویان از کل می باشند. پاسخ نمونه آماری به سوالات به صورت جداول تنظیم شده اند، که شامل اطلاعاتی نظیر نام متغیر، فراوانی پاسخگویان، طیف ارزیابی، میانگین و انحراف معیار می باشند..

۱. بخش اول : توصیف داده ها

جدول ۱) توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب گروه های سنی

گروه های سنی	فراوانی	درصد
۲۰-۲۲ سال	۵	۳,۸
۲۲-۲۴ سال	۵	۳,۸
۲۴-۲۶ سال	۰	۰
۲۶-۲۸ سال	۱۵	۱۱,۵
۲۸-۳۰ سال	۱۵	۱۱,۵
۳۰ به بالا	۹۰	۶۹,۲
کل	۱۳۰	۱۰۰/۰

نتایج جدول نشان می دهد که ۳,۸ درصد پاسخگویان این پژوهش در گروه سنی ۲۲-۲۴ سال ۱۱,۵ درصد پاسخگویان این پژوهش در گروه سنی ۲۶-۲۸ سال، ۱۱,۵ درصد پاسخگویان این پژوهش در گروه سنی ۲۸-۳۰ سال و ۶۹,۲ درصد پاسخگویان بالای ۳۰ سال سن داشته اند.

نتایج جدول نشان می دهد که ۷,۷ درصد پاسخگویان این پژوهش زن و ۹۲,۳ درصد پاسخگویان مرد هستند.

جدول ۲) توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تحصیلات

تحصیلات	فراوانی	درصد
فوق دیپلم	۳۰	۲۳
لیسانس	۶۵	۵۰
فوق لیسانس	۱۹	۱۴
دکتری	۱۸	۱۳
کل	۱۳۰	۱۰۰/۰

نتایج جدول نشان می دهد که ۲۳ درصد پاسخگویان فوق دیپلم، ۵۰ درصد پاسخگویان این پژوهش میزان تحصیلاتشان لیسانس، ۱۹ درصد پاسخگویان میزان تحصیلاتشان فوق لیسانس و ۱۸ درصد دکتری بودند.

جدول ۳) توزیع پاسخ های پاسخگویان به طیف جهاد تبیین

مؤلفه های جهاد تبیین	بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم	نمی دانم	مجموع
روشنگری در جهاد تبیین							
روایت گری درست وقایع و رخدادها	۶۰	۶۵	۵	۰	۰	۴,۴۲	۰,۵۶
انعکاس دستاوردهای ملی و فراملی	۷۰	۴۰	۱۵	۰	۵	۴,۳۴	۰,۸۳
تبیین علت (چرایی) دشمنی استکبار با جمهوری اسلامی	۶۰	۴۵	۲۵	۰	۰	۴,۲۶	۰,۷۶
افشای سیاه نمایی و بیان واقعیت ها	۵۰	۶۵	۱۰	۰	۵	۴,۲۳	۰,۷۵
اقتناع سازی در جهاد تبیین							
گفتمان سیاسی	۲۵	۱۰۰	۵	۰	۰	۴,۲	۰,۴۵
تبیین روحیه ایمانی	۲۵	۶۰	۴۵	۰	۰	۳,۸	۰,۷۲

۰,۷۳	۳,۸	۵	۰	۳۵	۷۰	۲۰	جلوگیری از انحرافات و سوء فهمی فکری
۰,۶۲	۴,۲	۰	۰	۱۵	۷۵	۴۰	عقلانیت و تفکر اسلامی - انقلابی
۰,۸۳	۴,۲	۰	۵	۲۰	۸۰	۲۵	شبه زدایی دینی و اعتقادی
حضور آگاهانه در جهاد تبیین							
۰,۷۵	۴,۲	۵	۰	۱۰	۶۵	۵۰	پایبندی به حفظ امنیت ملی و ارتباط بین المللی
۰,۷۰	۴,۱	۵	۰	۱۰	۸۰	۳۵	انسجام و وحدت اسلامی
۰,۷۱	۴,۲	۸۰	۴۵	۵	۰	۰	ولایت مداری
۷,۷	۵,۶	۵	۰	۵	۷۰	۵۰	مدیریت جهادی
دشمن شناسی در جهاد تبیین							
۰,۶۱	۴,۰۷	۰	۰	۱۵	۸۰	۲۵	افشاگری فتنه های اجتماعی
۰,۷۴	۳,۶	۰	۰	۲۰	۸۰	۳۰	مقابله با تفرقه افکنی دینی
۰,۷۴	۳,۷	۵	۰	۵۵	۵۵	۱۵	افشاگری عرفان و فرقه های انحرافی نوظهور
۰,۶۴	۳,۷	۰	۰	۴۵	۷۰	۱۵	جلوگیری از انحرافات و سوء فهمی فکری
سواد رسانه ای در جهاد تبیین							
۰,۶۷	۳,۹	۵	۰	۲۰	۸۵	۲۰	توجه به آموزش فنون و تکنیک های رسانه ای در انتقال پیام
۰,۷۳	۴	۵	۰	۲۰	۷۵	۳۰	شناساندن معیارهای پیام های درست از نادرست
۰,۸۱	۴	۵	۰	۲۵	۶۰	۴۰	آموزش سواد رسانه ای دیپلماتیک
۰,۸۰	۴	۰	۵	۵	۸۵	۳۵	توجه به مهارت تفکر انتقادی و باز اندیشانه در ارتباط با رسانه هادر سواد رسانه ای
۰,۸۵	۳,۸	۰	۵	۳۵	۶۵	۲۵	توجه به آموزش قواعد زبان نوشتاری و دیداری
۰,۸۸	۳,۸	۵	۰	۱۷	۷۵	۳۳	توجه به امکانات، قابلیت ها و ظرفیت های رسانه ای، اثرات رسانه ای و بافت و فضایی که رسانه ها در آن فعالیت می کنند
۱,۰۶	۲۵	۵	۰	۱۰	۸۰	۳۵	توجه به آموزش در زمینه گفتمان های زبانی در آموزش رسانه ای

بصیرت افزایی در جهاد تبیین						
۰,۶۱	۴	۵	۰	۵	۹۵	۲۵
شفاف سازی قوانین اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی						
۰,۶۶	۴,۱	۰	۰	۲۰	۷۰	۴۰
روشنگری اذهان						
۰,۷۱	۴,۲۶	۵۵	۵۵	۲۰	۰	۰
امید آفرینی						
۰,۶۱	۴,۰۷	۲۵	۹۵	۵	۰	۵
تقویت اندیشه ورزی						
۰,۷۷	۴,۱	۴۵	۶۵	۱۵	۰	۵
دانش و آگاهی						

نتایج جدول نشان داد که ۱) در ارتباط با بعد رویکرد و شیوه های روشنگری در جهاد تبیین بالاترین میانگین مربوط به مولفه (روایت گری درست وقایع و رخدادها) با میانگین ۴,۴۲ و انحراف معیار ۰,۵۶ بود، ۲) در ارتباط با بعد رویکرد و شیوه های اقناع سازی در جهاد تبیین بالاترین میانگین مربوط به مولفه های (گفتمان سیاسی، عقلانیت و تفکر اسلامی - انقلابی، شبه زدایی دینی و اعتقادی) با میانگین ۴,۲ بود، ۳) در ارتباط با بعد شیوه های حضور آگاهانه در جهاد تبیین بالاترین میانگین مربوط به مولفه ۴ (مدیریت جهادی) با میانگین ۵,۶ و انحراف معیار ۷,۷ بود، ۴) در ارتباط با بعد رویکرد و شیوه های دشمن شناسی در جهاد تبیین بالاترین میانگین مربوط به مولفه ۱ (افشاگری فتنه های اجتماعی) با میانگین ۴,۰۷ و انحراف معیار ۰,۶۱ بود، ۵) در ارتباط با بعد رویکرد و شیوه های سواد رسانه ای در جهاد تبیین بالاترین میانگین مربوط به مولفه ۷ (توجه به آموزش در زمینه گفتمان های زبانی در آموزش رسانه ای) با میانگین ۲۵ و انحراف معیار ۱,۰۶ بود، ۶) در ارتباط با بعد رویکرد و شیوه های بصیرت افزایی در جهاد تبیین بالاترین میانگین مربوط به مولفه ۳ (امید آفرینی) با میانگین ۴,۲۶ و انحراف معیار ۰,۷۱ بود،

نتیجه گیری

این مقاله با هدف نقش جهاد تبیین در فضای مجازی برای پیشگیری از بحران انجام شد، نتایج نشان داد تمامی مولفه های جهاد تبیین در فضای مجازی برای پیشگیری از بحران با هم رابطه مستقیم، مثبت و بسیار قوی دارند با توجه به نتایج می توان گفت: شتابندگی و کنشکاری فضای مجازی در تسریع امور و گردش داده ها و اطلاعات، باعث شده به دلیل نقش عوامل گرداننده آن

، چالش هایی را برای نظام جمهوری اسلامی ایجاد نمودند. مدیریت فضای مجازی تلاش دارند با استفاده از این ابزار و بهره گیری از روش ها و تاکتیک های عملیات روانی از قبیل فریب افکار عمومی ، تحریف حقایق، سیاه نمایی ، ترویج بی هویتی و سبک زندگی غربی بستر بحران هویت و تغییر سیاسی را فراهم نمایند. یکی از راه حل ها در بلند مدت تحقق شبکه ی ملی اطلاعات که رهبر انقلاب نیز از سال ۱۳۹۰ بر تشکیل شورای عالی فضای مجازی برای پیگیری امر مزبور و شکل دهی به حکمرانی در فضای مجازی، سخنان خود را ایراد کردند. امروزه شبکه ملی اطلاعات امن، به عنوان یک راهبرد اساسی در اعمال حاکمیت کشورها در فضای مجازی محسوب شده و بیشتر کشور ها نسبت به ایجاد و ارائه خدمات بر روی این بستر اهتمام ورزیدند. در شرایط کنونی به دلیل عجین شدن زندگی مردم با فضای مجازی و نقش پررنگ شبکه ملی اطلاعات در ارتقاء امنیت و آسایش مردم ، مدیریت فرصت ها و تهدیدهای فضای مجازی میتواند منجر به ارتقاء حاکمیت نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران گردد آنچه که باید در فضای مجازی مورد اهتمام قرار داد، توجه جدی به اقدامات تبیینی، تبلیغی و توجیهی در جنگ شناختی است.. جهادتبین یکی از راه های ضد نفوذ نرم و مقابله با دشمنان ضد جمهوری اسلامی ایران در جهت صیانت و پیشگیری از حربه ها و تکنیک های پیچیده از طریق معرفی و تبیین ابعاد فرهنگی و ارزشی و آرمان های نظام است.. غایت این جهاد، تبیین حقایق برای عموم جامعه و در اوج آن تربیت نسل انقلابی است. در حقیقت مهمترین بار جهاد تبیین و مهمترین مسئولیتی که بر دوش جامعه انقلابی و نخبگان است، تربیت نیروی انقلابی در مسیر جهاد تبیین می باشد.. هنرمند انقلابی کسی است که نیروی انقلابی را تربیت کند. هرکس که دغدغه استمرار انقلاب اسلامی را دارد لازمه آن تلاش در حوزه تربیت نیروی انسانی همراه با آگاهی و بصیرت می باشد. بنابراین مقاله گویای این است که با آگاه سازی ، افزایش سواد رسانه ای ، دشمن شناسی ، حضور فعال و موثر در فضای مجازی ، با تولید محتوا و اشاعه ارزشها می توان تا حدی در برابر تهدید فضای مجازی مصونیت ایجاد نمود.

فهرست منابع

۱. قرآن کریم، آیات (سوره انبیا، انفال، بقره، آل عمران، فرقان، رعد، اعراف، و...) .
۲. امام خامنه ای بیانات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) در مناسبت های مختلف قابل دسترسی در <https://farsi.khamenei.ir>
۳. اسلوین، ج. (۱۳۸۰). اینترنت و جامعه. ترجمه: ع. گلیگوری. تهران: نشر کتابدار.
۴. اقارب پرست، محمدرضا (۱۳۸۴). گزارش کارشناسی تحلیل و ارزیابی رویکرد مراکز پژوهشی آمریکا در قبال پرونده هسته ای ایران. مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی.
۵. امیری، ابوالفضل (۱۳۹۶). درآمدی بر قدرت نرم، تهران، انتشارات سخنوران
۶. امینی، محمدتقی (۱۴۰۱)، واکاوی تأثیر اعتراضات کارگری در شکل گیری بحران کارگری در اراک (مورد مطالعه شرکتهای هپکو و آذراب)، پایان نامه
۷. آلیسون، گراهام (۱۳۶۴). شیوه های تصمیم گیری در سیاست خارجی. ترجمه منوچهر شجاعی. تهران: امیرکبیر ۲۳
۸. باکاک رابرت (۱۳۹۶). فضای مجازی، ترجمه خ صبری تهران: انتشارات شیرازه
۹. بوربور حسین، بیگی، مریم (۱۳۹۷). بررسی رابطه اینترنت و جهاد در بین دو نسل، رساله کارشناسی ارشد دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران
۱۰. جکسون هاریس، ر. (۱۳۹۰). روان شناسی شناختی وسایل ارتباط جمعی. ترجمه: ح. اسدزاده و گروه مترجمان. تهران: انتشارات مرکز تحقیقات صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران.
۱۱. چاک، جک گاتز (۱۳۸۳)، مدیریت بحران در بخشهای خصوصی و دولتی، ترجمه علی پارسائیان، تهران: انتشارات ترمه
۱۲. حاتمی حمیدرضا و همکاران (۱۳۹۲) الگوی مصون سازی نگرش در مقابله با جنگ نرم، فصلنامه روانشناسی نظامی، دوره ۴، شماره ۱۶، زمستان ۱۳۹۲، صفحات ۸۵-۹۷
۱۳. خامنه ای، همزمان حسین (ع)، ۱۳۹۷ش، ص ۱۰۵-۱۰۶.
۱۴. دهقان، علیرضا (۱۳۸۴). قمار بازی اینترنتی. فصلنامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات، شماره ۴۵- پیاپی ۲ و ۳، صفحات ۷۲
۱۵. رضایی، محمدحسین (۱۳۹۱) دشمن شناسی در کلام امام خامنه ای، قم: ولاء منتظر، چاپ اول
۱۶. رضوانی، حمیدرضا (۱۳۸۵)، مدیریت بحران، ماهنامه تدبیر، صفحه ۱۸، شماره ۱۷۰
۱۷. ساعی، م. (۱۳۹۱). بررسی رابطه بهره مندی از تلویزیون های ماهواره ای و همگرایی ارزشی بین نسلی. تهران: پژوهشگاه فرهنگ هنر و ارتباطات وزارت ارشاد اسلامی.

۱۸. سیف‌زاده، سید حسین (۱۳۸۴). مبانی و مدل‌های تصمیم‌گیری در سیاست خارجی. تهران: انتشارات وزارت امور خارجه.
۱۹. صالحی امیری، سید رضا، عظیمی دولت آبادی، ا. (۱۳۹۵)، مبانی سیاست گذاری و برنامه ریزی فرهنگی، تهران: نشر ققنوس، چاپ اول .
۲۰. صلح میرزایی، سعید (۱۴۰۰) جهاد تبیین در اندیشه حضرت آیت الله خامنه ای (مدظله العالی) ، تهران: انتشارات انقلاب اسلامی، چاپ ششم
۲۱. عبیری، داوود؛ یزدانی چهاربرج، رحیم ؛ هلیلی، خداداد ؛ ثقفی، کامیار ؛ (۱۳۹۹) تبیین نقش شبکه ملی اطلاعات در مدیریت فرصت ها و تهدیدهای فضای مجازی کشور، فصلنامه امنیت ملی پاییز ، سال دهم - شماره ۳۷ رتبه ب (وزارت علوم/ 29) ISC صفحه - از ۴۳۷ تا ۴۶۵
۲۲. عزیزی، مرتضی .پیرانی، شهره (۱۴۰۱) ؛ کاربست نرم افزاری فضای مجازی در جهاد تبیین مجله : پژوهش های انقلاب اسلامی، شماره ۴۳ رتبه ب (وزارت علوم/ 27) ISC صفحه - از ۱۸۷ تا ۲۱۳)
۲۳. قنبری، عطا، (۱۴۰۰) تحلیلی بر جریان تطهیر حکومت پهلوی؛ و واکاوی فرمان «جهاد تبیین» در تاریخ نگاری انقلاب اسلامی مجله : مطالعات تاریخی زمستان ۱۴۰۰ - شماره ۷۵ 22 صفحه - از ۱۳۹ تا ۱۶۰
۲۴. مهدی محمدزاده بنی طرفی (۱۴۰۱) جهاد تبیین و نقش حلقه‌های میانی در تحقق بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، فصلنامه علمی جامعه شناسی سیاسی انقلاب اسلامی دوره ۳، شماره ۴، شماره پیاپی، زمستان ۱۴۰۱ ص ۱۱۷-۱۳۵ ،
۲۵. نامی، محمدحسن و شامی، ابوالفضل (۱۳۹۹)، فصل بعد چهارم جهاد تبیین. تهران: زیتون سبز.
۲۶. الوانی، سید مهدی (۱۳۸۵)، مدیریت عمومی، تهران: نشر نی، چاپ پانزدهم،
۲۷. Abelson, Doland. (2006). A Capital Idea: Think Tanks and US Foreign Policy. McGill-Queen's University Press Publishing
۲۸. Booth, Simon, Crisis(1993) Management Strategy, Routledge.
۲۹. Lindlof R Thomas and Taylor C Bryan (2002). Qualitative communication
۳۰. Tolbott, Strobe. The Brookings Institute: How A Think Tank Works. Usinf.State.gov/Journals.
۳۱. research methods. London: SAGE Publications.
۳۰. Whittaker, Jason (2004). The cyberspace handbook. London and New York: Routledge..

